

לפני 25 שנה

היו: "עלי ככא ו-40 השודדים", "ראסטריו", "אבן על כל מיל" ו"אנו הנשים". כוכבת השנה, גינה לולובריג'ודה, זכתה גם בכתבת העיתון, השביע לפני 25 שנה, בשל תפקידה כמירדת סרטי של הנבואה וימוריו הדיסקיה, סדרת "לחם אהבה ו...". בעיתון הגיליון: כוכבת הקולנוע של השנה, גינה לולובריג'ודה.

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, פורסם, תחת הכותרת, "האיש שהכריז מלחמה במישטרה: רומק", את סיפורו של ראובן ("רומק") גרינברג, מאנשי הלח"י בירושלים ויורדו של מלכיאל גרינוולד ("פרשת קסטנר"), מגינם של ערביי אבוגוש, שהסתבך עם מישטרת ירושלים והכריז עליה מלחמה. רומק, שדחה מעין קורבן פוליטי של מפד"י מישטרת ירושלים מאותם הימים, לוי אברהמי, הצליח לאלץ את פרקליטות-המדינה ואת הפרקליט גבריאל באר, לתבוע אותו לדיון. רומק יצא זכאי. כמינהגו מדי שנה, הקדיש "העולם הזה" כתבה מרכזית בגיליון סוכות למינים של הסרטים הטובים והרעים של שנת תש"ו. הסרטים הטובים של השנה היו "לפני המבול", "בורד אך לא ברד", "חופי הכרד" ו"גיבועה 24 אינה עתה". הסרטים הרעים

"העולם הזה" 936
תאריך: 22.9.1955

גרשום שוקן יוצא נגד מפלגתו * מסכיחי חושיסתאן

כינויי המחתרת של אנשי הצמרת

הממשלה

הילכו שלושה ירדיו?

תחילה נראה הכל כמישחק — אחד התמרונים האופייניים של דויד בן-גוריון, כדי ללחוץ על המפלגות הדתיות ועל הימין, במטרה לסחוט מהם ויתורים, כי מיסגרתם של המהלכים להקמתה של ה"ממשלה החדשה. אמר בשעתו עסקן מפ"מ: "הוא פונה אלינו ראשונים כדי לגמור איתנו ולהתפנות לתוכניותיו ה"אחרות..."

הסיבה לאי-אמונה כללית זו בקואליציה שמאלית היתה הגיונית למדי. במשך שבע שנים היתה הממשלה נלהבת ביותר לנצח טרף לכל ברית אמריקאית. ואילו מפ"מ לא יכלה לוותר דווקא בנקודה זו. הצטרפותה לממשלה, שתמשיך לנקוט בקו אנטי-סובייטי, עשויה להשתיר את פניה בעולם הקומוניסטי ולהנחיל ניצחון גדול למפ"מ. כדברי הנביא, לא ילכו שניים בלתי אם נועדו.

59+5 - מתוך אי-אמונה יסודית זו באפשרות של קואליציה פועלית, נילד במפ"מ קו תכסיטי מפוכח: לא לדרוש כמעט דבר, ולהטיל את הכישלון במשאר ומתן על בן-גוריון. מפ"מ היתה מוכנה לוותר על הכל, פרט לניטרליות במדרי גיות-חוץ, והקלה לערבים במישטר הצבאי. ואו קרה הפלא: שלושת השותפים, מפ"מ, אחדות-העבודה ומפ"מ, מצאו כי הפער בין דרישותיהם עטוף. תוך ימים מעטים הושג הסכם על תוכנית הממשלה.

ממשלה כזאת, בעלת 59 חברים יתר דיים בכנסת, בתוספת חמשת הקוויזלינגים גימ הערביים של מפא"י, יכולה להבטיח רוב. הדתיים והפרוגרסיבים פולו לעבר הכסאות ליד שולחן הממשלה החדש, אולם קשה היה להם להחליט להצטרף לממשלה שמאלית, שבה תהיה השפעתם קטנה עד אפסית. החבר החדש בכנסת של המפלגה הפרוגרסיבית, גרשום שוקן, הפך את עיתונו, הארץ, לשוט כדי לקומם את דעת-הקהל נגד כל חלום של מנהיגי מישלטתו להצטרף.

כמעט איש לא האמין כי ממשלה כזאת תחזיק מעמד זמן רב. הניגודים הפנימיים הסיודיים חזקים מדי מכדי שאפשר יהיה להתעלם מהם לזמן רב. אולם כל בד יכול להרוויח מן הניסיון.

מישפט

"חפסו את הרוצח"

מדינת ישראל, הממשלה הזמנית, מישדרת-החוץ, לישכת טרי-החוץ, 2 בספטמבר, 1948; מס. ח/1209/59, לכבוד מר דוד הכהן, סולל-בונה, חיפה. דוד היקר, מר אברהם ואסרמן מיועדנו הטוב ועוזי רן הנאמן מלאטרון, אינו זקוק להמלצה בפניך. צר היה לי מאד לשמוע, כי לאחר צאתו מן המאסר הממושך, לא הצליח להסתדר בעבודה קבועה. הנני בא לבקש לתת דעתך על מצבו ולהביאו לידי סידור של קבע אם בסולל-בונה, או בעיריה או באיזה מוסד.

מצוה היא ואל תחמיצנה. שלך, מ. שרתוק. האיש שקיבל מיכתב זה מידי מי שהנהו כיום (עדיין) ראש ממשלת-ישראל בפועל, עמד השבוע בבית-מישפט השלום בחיפה, נאשם על-ידי דרייפוס החיפאי, מרדכי שטטנר (העולם הזה 930) בגניבות-ענק. נראה כי ההמלצות הוויילו בשעתו, כי

אברהם ואסרמן, שהפך סגן-מנהל המכס בקורדאני, עוד עלה מאז דרגה. אולם ואסרמן כפוייה-טובה שכח בכלל את המליצת שרת — עד שהמכתב הונח לפניו ושוב לא היה טעם להכחיש. היה ברור כי ואסרמן אוהב הכחשות. בעדותו בתוקף כי המישטרה צילמה אותו שעה שנתפס, לפי טענת המישטרה, בגני

האיש שהכריז מלחמה במישטרה
ברג, מווחקי הלח"י, שנקלע לעלילת-שווא מטעמה של מישטרת ירושלים, בשל תמיכתו בערביי אבוגוש ובמלכיאל גרינוולד, מי שהתפרסם בעת מישפט קסטנר.

בת חוטייתיל ועמוגי-ברול ממחנה צבאי (אך זוכה מחוסר הוכחות מספיקות). הוא השתומם מאד כשהוגש התצלום בבית-המישפט, ונאלץ להודות שאמנם הוא המצולם בו. איך פנאי. הוא לא היה העד המזור היחיד במישפט המזור, שנמשך זה למעלה משנה ואינו מתקרב לסופו. במקום להכיר חיש את האשמותיו של שטטנר, האיש שהגיש את המישפט הפלילי בקשר לגניבות המכס, הסתפקה הסניגוריה בהשמצות על שטטנר עצמו.

כך עשה נחום גוטמן הצעיר, המחייך והבלונדי, גם הוא פקיד מכס גבוה בחור שיסתאן, שנאשם כמסייע לצבאי שטק ולי-וואסרמן בגניבת 20 אלף קופסות, אם כי לפי שטטנר יש לזקוף לחשבוננו גם גניבה פרטית של 360 אלף קופסות רולמופוס (מין דג מלוח מגולגל). 2 קרי-טונים של קופסות בשר ו-12 בקבוקי סירופ. התרעם גוטמן: עדויות הפועלים שהעמיסו את הקופסות הן שקר בלבד. מדוע? כולם הוטחו נגדו. לבסוף הגיע לשיא עדותו: המאשים, שטטנר, רצה את אשתו (שמתה בשנת 1929 בתאונה בה התהפכה פתיליה).

אך גוטמן הועמד בצל כשהופיעה אתל שפיגל, שני עדים טענו במישפט, שהיא היתה אהובתו של ליאון האבס, מפסק המישטרה היהודי במחנה-ריכוז נאצי ברומניה. האבס נידון לעשר שנות מאסר על-ידי הרומנים, אתל עלתה ארצה. עתה סיפרה אתל, כי שטטנר הלשיך עליה בפני הנאצים, וכי הדבר נודע לה מפי יהודי אחד שמונה על-ידי הנאצים לראש עיריה. יהודי זה, גרינברג, הואשם אמנם בהאשמות דומות לאלה שהוטחו בפני קסטנר, נידון ל-25 שנות מאסר. טענה אתל שפיגל: שטטנר היה פושעי מלחמה, והיא היתה תובעת אותו לדיון לו היה פנאי. הפרט שלא הוסבר היה: כיצד הגיע שטטנר בכל זאת כ"פארטיון מסוכן" למחנה-ריכוז.

כך נמשך המסדר המפליא, כשאשמות של רצח, הלשנה ותבלה מנטרות באולם בית-הדיון. מה שלא היה ברור: מה כל זה נוגע להאשמה הפשוטה כי גדולי-המכס של חושיסתאן גנבו את סחורות המכס.

אנשים

עתה מותר לגלות: הגיליון האחרון של מערכות, ירחון החגן ואיש הצבא העברי, כולל סוף-סוף רשימה של כל הכינויים המתחרתים בהם השתמשו אנשי ההגנה, וגם שמות עט. דוגמאות: הרמט"כ"ל רב-אלוף משה דיין נהג לחתום מדין, סגנו, אלוף חיים לסקוב, השתמש בשם-העט ח.ל. בעוד שהרמטכ"ל הראי-שון, רביאלוף יעקב דורי, השתמש בשם יד. רב-אלוף ד"ר יגאל דיין חתם י. כרמלי. הפלמ"ח מיוצג על-ידי "אישי-הח" טיבה" (כינויו של אייער שישני) ולריאן קונסקי (המוכר יותר כאלוף יצ"ח חק שדה המנוח) וי. תבור (כיום ח"כ שלמה שמיר, שהניח-יורק טייחם הגדיר אחדות העבודה יגאל אלון). אלוף אותו פעם כ"אדם היחיד בהיסטוריה שי פיקד גם על חיל-יבשה, גם על חיל-הים וגם על חיל-האוויר, מופיע ברשימה בשם מפקד עברי, ואילו פרופסור-הטכניון — כיום, אלוף ירחון רפנה, נקרא בה בשם בן-גוריון. אלוף-מישנה עקיבא עצמון, מפקד הגדנ"ע לשעבר, נקרא ע. בצר.